

Operativni sistemi

Međusobna isključivost

Međusobna isključivost

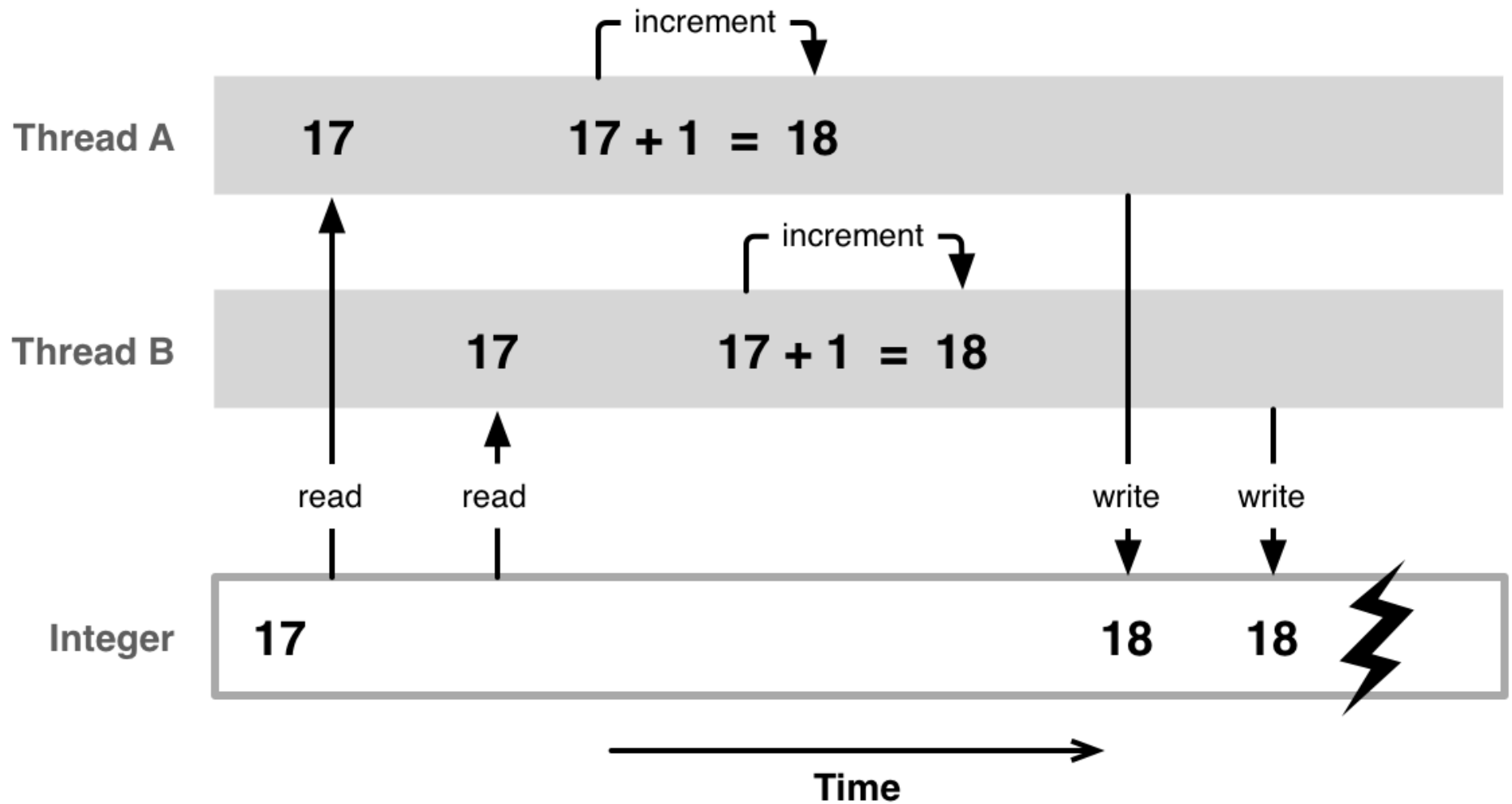
- Međusobno isključivo pristupanje **niti zajedničkim/deljenim** resursima je neophodno da bi se zaštitila konzistentnost tih resursa.
  - Šta je to **resurs** u (konkurentnom) programu?
  - Šta je to **zajednički** (ili **deljeni**) resurs?
  - Šta znači biti **konzistentan**?
  - Konzistentnost se narušava stihijskim pristupanjem deljenim resursima (dolaz do race condition-a).

Race-condition

Kada 2 (ili više) niti istovremeno pristupaju nezaštićenom resursu:

- One se trkaju (*race*), koja će pre da pristupi resursu.
- Otuda naziv: ***race-condition***.
- Posledica: rezultat izvršavanja neočekivano zavisi od redosleda događaja (pristupa).

Race-condition

Ispravan program

- Da bi konkurentni program bio **ispravan** svi pristupi **deljenim** promenljivama moraju biti **ekskluzivni i (po potrebi) sinhronizovani**
- Ekskluzivnost (radi se na ovim vežbama) se postiže zabranom '**istovremenog**' pristupa deljenom resursu od strane više niti.
- Sinhronizacija (radi se na sledećim vežbama) pristupa će se baviti **redosledom pristupa** niti deljenom resursu.

Klasa mutex

- Primitiva koja obezbeđuje međusobnu isključivost, na engleskom *MUTual EXclusion* – otuda naziv.
- Nezaobilazan koncept u konkurentnom programiranju.
- Da bi se koristila klasa mutex potrebno je uključivanje zaglavlja **<mutex>**
- ... nudi operacije:
  - **lock()**
  - **Unlock()**
- Treba **izbegavati** direktno korišćenje ovih operacija!
  - Nisu *exception safe*.
- Treba paziti kod korišćenja više muteks-a u programu. Moguće je izazivanje mrtve petlje (tzv. deadlock)!

Klasa `unique_lock`

- Služi za "zaključavanje" mutex-a.
- Templejt klasa.
  - Templejt parametar za naše zadatke je **mutex**.
- Konstruktoru se kao argument prenosi referenca mutex-a koji treba zaključati.
- Obezbeđuje "automatsko" oslobađanje muteksa (u destrukturu) kada objekat ove klase završi svoj životni vek.
- Omogućava privremeno otpuštanje propusnice (operacija **unlock**), što se može koristiti radi otpuštanja propusnice radi ispunjenja uslova čekanja ili povremenog otpuštanja propusnice radi sprečavanja "izgladnjivanja" niti.

Kritična sekcija (KS)

- KS je deo koda u kojem se pristupa deljenom resursu
- KS treba da je **što kraća**
  - Jer u njoj dolazi do **serijalizacije** izvršavanja niti.
- Ulaz u i izlaz iz KS se štiti mehanizmom za sinhronizaciju (`mutex`)

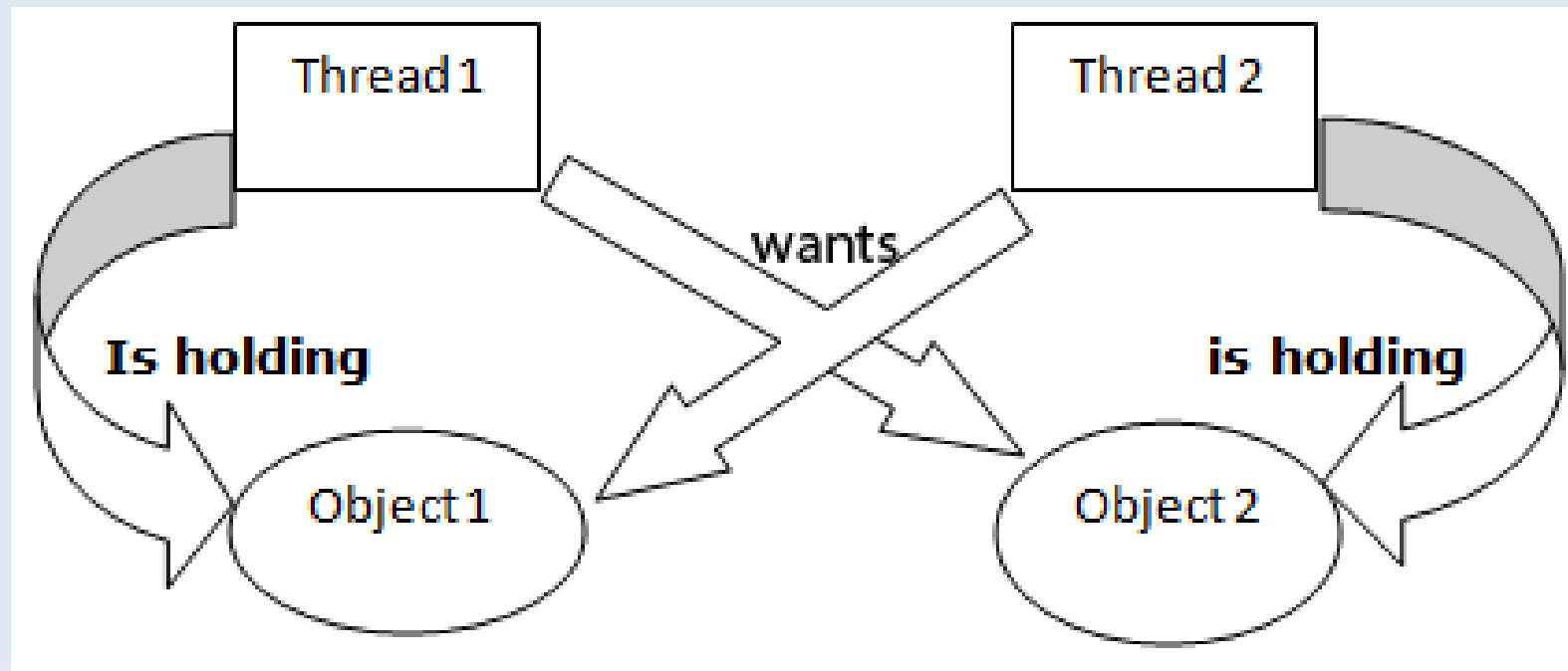

Kritična sekcija (KS)

```
void visina() {  
    int v;  
    m.lock();  
  
    cout << "Koliko ste visoki [cm]?"  
<<endl;  
    cin >> v;  
    cout << "Vasa visina je " << v << " cm."  
<< endl;  
    cout << endl;  
    m.unlock();  
}
```

Deadlock (mrtva petlja)

- Mora se paziti kako se formiraju kritične sekcije
- U slučaju korišćenja više od jednog muteksa u programu moguće je izazivanje mrtve petlje
- Najbolja praksa je da ukoliko ima više muteksa u programu kritične sekcije tih muteksa budu razdvojene

Deljena promenljiva

Dobra praksa je da se kao deljene promenljive koriste objekti klasa koje:

- enkapsuliraju attribute
- uključujući i objekte za sinhronizaciju (`mutex`)
- pristup obezbeđuju preko **ekskluzivnih i sinhronizovanih** metoda.

Ključna reč delete

Novi standard pruža mogućnost da se kompajleru eksplicitno zabrani da stvori neku od metoda koju po defaultu može da automatski generiše (konstruktor ili operator dodele).

```
class mutex {  
    . . .  
    mutex(const mutex&) = delete;  
    . . .  
}
```

Objekte klase mutex je zabranjeno kopirati. Čak i da je to moguće program semantički ne bi bio ispravan jer bi niti zaključavale različite mutekse (kopije) umesto jedinstvenog muteksa (originala).